

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 223. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr06val-shoot-idm139779799489808.pdf> (tilgået 07. maj 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VI kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

NEH III:1 1872

Anmeldelserne denne gang er relativt korte og ikke særlig markante:

Gennemgående samler interessen sig om *Den store Søslange* og *Gartneren og Herskabet*.

Dagbladet lægger for 2.4.1872 med at understrege A's friskhed og lune, men hertil kommer »en Fantasi, der er saa dristig, at den her endog i en af Historierne gjør et Greb som det at tage Ugens Dage og bringe dem, om end kun for et Øieblik, ind i den Tryllekreds, hvor Tinsoldaterne og Støvekosten og Roserne færdes«. *Den store Søslange* har »alle de gamle Andersenske Eventyrs fortræffelige Egenskaber«. Samme dag jubler A i dagbogen: »I den tidlige Morgen blev jeg glad ved i Dagbladet at finde en smuk Hilsen paa min Fødselsdag og stor Roes over det nys udkomne Hefte Eventyr og Historier, jeg troede at den var af Bille, men hørte senere at den er af *Topsø*« (IX 249).

Dagen efter skriver Dagens Nyheder mest om A's berømmelse, som nu er ved at blive større i Amerika end i Europa, men observerer også det nye hæftes alsidighed: »Det er Blæsten, Solskinnet, Regnveiret, Duggen, Roserne, Tælle- og Voxlyset, Hvalerne, Havkattene, Haierne og Flyvefiskene, der fortælle, og det, som kun Andersen kan lade dem gjøre det [...] og sidst i Bogen findes Perlen i hele Samlingen. Læs Eventyret »Gartneren og Herskabet«; tænk saa kun paa det Allerbedste, som hans Muse nogensinde har frembragt, og det vil endda staa lige beundringsværdigt for Tanken.«

Også Illustreret Tidende 7.4.1872 fremhæver *Gartneren og Herskabet*, som viser A's »Genialitet i sin fulde Flor«.

8.4.1872 indleder Heimdal (under signaturen L-1) med nogle almindeligheder inden det hedder: »Vel maa vi ærlig tilstaa, at vi i enkelte af de smaa Historier savne den tidligere Friskhed«, men ser man på samlingen som helhed, genkender man mange steder digteren igen: »vi gjenkjende hans Lune i den morsomme Beskrivelse af Fiskenes Forskrækkelse over Telegraftovet, vi gjenkjende hans fromme Barnesind og Barneglæde i den lille smukke Historie »Lysene«, vi 224 gjenkjende hans dybe Blik for Naturen [...] og hans malende Pen, naar han fortæller om de friske Roser i »Hvem var den lykkeligste«.« Også *Gartneren og Herskabet* udnævnes til at være en »lille smuk Historie«, som »skal lære os at skjønne mere paa Digteren [...] end Herskabet skjønnede paa Larsen«.

Aprilnummeret af For Idé og Virkelighed beskæftiger sig udelukkende med *Gartneren og Herskabet*, som formulerer en klage digtere til alle tider har fremført, men som navnlig har gjort sig gældende i moderne dansk litteratur: »Denne Læseverdenens Mangel paa sand Medleven i det Liv, der gennem Digtningen byder den sine ædleste Anstrængelser« har også Oehlenschläger og Chr. Winther påtalt på en måde, »der nøie stemmer med hvad Andersens Digtning denne Gang har givet os i Fantasiens Omdannelse. Vor poetiske Literaturs Konge besværer sig bittert over, at Aandens Frembringelser blive ansete for Frugter, hvorpaa Frembringerne selv ikke have Forstand, men som først skulle sorteres og bedømmes af de kyndige - »Spisere«.« Stort mere kryptisk kan det ikke siges.

H. P. Holst skriver i For Romantik og Historie, bd. VIII p. 574 om samme nye eventyr, at det er »af en sjelden Skjønhed« og »har alle den Andersenske Eventyrdigtnings fortræffelige Egenskaber og i ingen Henseende staaer tilbage for Digterens ældste og bedste«.

Efter nogle almindeligheder om »den eiendommelige Maner, som Digteren har Eneret paa og Enemagt til« munder også anmeldelsen i Folkets Avis 22.5.1872 ud i en apoteose til *Gartneren og Herskabet*: »Det Hefte, hvori der staaer et saadant Billede, dør ikke. Det er i sin Satire, i Form, i Gennemførelse, kort sagt i enhver Henseende et af Digterens ypperste og friskeste Arbejder - det er trods de faa Sider, det optager, uendelig mere værdifuldt og indholdsrigt end baade tolv og tretten af vore sædvanlige Noveller og Romaner.«

Dags-Telegraphen 10.6.1872 er enig: det »er en af de smukkeste og dybest følte Skildringer i hele Samlingen«.

I brødrene Brandes' tidsskrift Det nittende Aarhundrede findes i jan.-februar-nummeret 1875 s. 393 en anmeldelse (sign. Red.) af EHF 5, hvor en af teksterne hører til her: efter at have omtalt *Loppen og Professoren* samt *Tante Tandpine* hedder det: »Ligeledes humoristisk, men udført i større og bredere Stil er det ypperlige Eventyr »Den store Søslange«. Det er lykkedes Digteren ved sin kraftigt fantastiske Behandling selv af det mindst Fantastiske som en Telegraftraad at føre Læseren ind i en Trylleverden, hvor Alt synes En at gaa aldeles naturligt til.«

25.9.1871 havde A i brev til Bjørnson fortalt, at han netop havde fået ideen til *Den store Søslange* og løst

skitseret, hvad den gik ud på. To dage 225 senere svarede Bjørnson: »Dit æventyr henriver mig på forhånd. Tanken om, *hvad der kommer ovenfra* [...] begejstrer mig« (BtA 640).

Andre breve findes tilsyneladende ikke om denne samling. Til gengæld fortæller dagbøgerne om diverse reaktioner.

Onsdag 27.4.1870 hedder det: »I Mandags læste jeg »Det Utroligste« for *Thiele*, han forstod det ikke sagde han syntes slet ikke for det; han havde tænkt sig »Det Utroligste« ganske anderledes; det var hans Mening. Hartmann havde kaldt samme Eventyr *genialt*. Eduard og Jette Collin fandt det særdeles *morsomt*, igaar læste jeg det for *Høedt* som fandt det var et af de senere allerbedste og talte om Shakspears *Værker* som Kritiken af hans Samtids Kritik bleve slaaede ihjel men nu kom Aanden i disse og slog Kritiken ihjel« (VIII 361). 8.10.1871: »Jeg læste for Rasmus Nielsen: den store *Søslange* og han fandt det var saare heldig med Poesiens Lys at belyse Naturen saa at dens hele vidunderlighed kom frem« (IX 152). 29.12.1871: »Da jeg gik ud [...] mødte jeg Skribenten Goldschmidt, han havde en Idee, sagde han, den han ikke kunde gjøre Noget ud af, men det kunde jeg. Det var om de smaa Dampskibe paa Peblingsøen hvad Smaafiskene vel tænkte og dømte om denne Nutids Opfindelse. Jeg svarede, derom kan jeg nu ikke skrive, da jeg har skrevet den store *Søslange* dvs. Kabbeltouget mellem Europa og Amerika, hvad Fiskene tænkte og dømte om den! »Det er en god Idee!« udbrod han, men havde [ikke] læst mit Eventyr da han ikke læste Illustrerede Tidende« (IX 187).